

BIBLIOTEKSCENTRALEN

Bibliotekscentralen er en virksomhed, hvis formål er at bistå danske biblioteker gennem varetagelse af bibliografiske og bibliotekstekniske opgaver, ligesom virksomheden på disse områder på internationalt plan kan yde bistand.

Central katalogisering

Bibliotekscentralen foretager en registrering og katalogisering til den bibliografiske database "BASIS" af:

- alle nyudkomne danske bøger og tidsskrifter, ca. 15.000 titler om året. I forbindelse hermed administreres den danske del af ISBN-systemet (International Standard Book Number).
- noder, grammofonplader, lydbøger og andre av-materialer (audio-visuelle materialer), ca. 7.500 titler om året
- udenlandske bøger, ca. 1.200 titler om året.

Artikelindeksering omfatter en registrering af artikler og anmeldelser i danske tidsskrifter, ca. 30.000 titler om året.

Registreringen af alle nyudkomne danske bøger og tidsskrifter, artikler, billed- og lydmedier udgør tillige en væsentlig del af nationalbibliografien.

Databasen "BASIS" er folke- og skolebibliotekernes fælles online-katalog. De inddaterede oplysninger anvendes desuden af Bibliotekscentralen ved udgivelsen af kataloger, samt til dataleverancer til brug i decentrale edb-systemer.

Bibliotekscentralen udarbejder hjælpemidler, som gør de enkelte bibliotekers arbejde med indkøb og registrering af bøger og andet materiale så enkelt og rationelt som muligt. Hver uge udsendes blanketsæt, såkaldte seddelfortegnelser, til bestilling af nye bøger, noder, grammofonplader og andre audio-visuelle materialer samt af tilhørende katalogkort.

Bibliotekscentralens service er på bogområdet kombineret med Indbindingscentralens levering af biblioteksindbundne bøger med fuldt biblioteksudstyr. På andre områder (noder, grammofoonplader og andre audio-visuelle materialer) tilbyder Bibliotekscentralen bibliotekerne materialerne i biblioteksklar stand.

Bibliotekscentralen leverer trykte katalogkort til de enkelte bibliotekers kartoteker over deres bestand af bøger og andre materialer. I børne- og skolebiblioteker bruger man kataloger i bogform: "Børnebibliotekskatalog" og "Katalog for skolebiblioteker", som også leveres af Bibliotekscentralen.

Forlagsvirksomhed

Bibliotekscentralen er specialforlag for biblioteksfaglig litteratur og bibliografi og driver på dette område almindelig forlagsvirksomhed.

Af udgivelserne kan nævnes en række standardkataloger som f.eks. "Romankatalog", "Novelleregister" og "Nyere dansk faglitteratur".

Endvidere udgives kataloger og boglister med idéer og vejledning for bibliotekernes benyttere. Det kan være boglister over et bestemt emne eller en genre eller til en speciel del af publikum. Dertil kommer vejledninger i benyttelse af biblioteket samt plakater og foldere, der reklamerer for biblioteket og dets mange tilbud.

Bibliotekscentralen udgiver også "lydbøger", d.v.s. bøger indlæst på kassettebånd.

Distribution

Bibliotekscentralens distributionsservice udgør et veletableret distributionsnet til folke- og skolebiblioteker. For en række udgivere har det været et oplagt rationelt tilbud, og distributionsnettets søges også fremover udnyttet i højere grad.

EDB i bibliotekerne

Bibliotekscentralen er med i Biblioteksdata-samarbejdet og har siden 1976 opbygget den bibliografiske database BASIS, som med udgangen af 1987 indeholdt ca. 580.000 poster.

Det første Biblioteksdata-produkt, søgemodulet, har været i drift siden 1983, og pr. 31. december 1987 var 90 folkebiblioteker tilsluttet. Søgemodulet er et litteratursøgningssystem, som giver online-adgang til titlerne i BASIS. Bibliotekscentralen samarbejder løbende med Kommunedata om udvikling og forbedring af online-søgemulighederne. Bibliotekscentralens bestræbelser er:

- vedligeholdelse og udbygning af den bibliografiske database
- forbedring af emnesøgningen ved tilføjelse af emneord til ca. 6.000 danske titler årligt
- udbygning af basen tidsmæssigt bagud
- undervisning af bibliotekernes personale i basens indhold, bibliografisk søgning og i katalogisering til basen.

I efteråret 1987 blev det indbyggerbestemte online-abonnement annonceret. Online-abonnementet giver adgang til emneordssøgning, og muliggør dermed en anden søgeindgang til basen end de traditionelle, såsom forfatter, titel, fritekstsøgning m.m.

Katalogiseringsmodulet er åbnet i 1986, og som et led i sikringen af ensartetheden i og anvendeligheden af BASIS varetager basebestyreren brugeroplæringen i katalogisering til BASIS og brugerkontakten i øvrigt vedrørende regler og niveau for katalogisering, autoritetskontrol og rettellesprocedurer.

I 1987 blev der indgået en ny Biblioteksdata-aftale, som dækker biblioteker i det primære og amtskommunale område, samt de fælleskommunale institutioner.

Ifølge aftalen står Kommunedata som systemleverandør og Bibliotekscentralen som dataleverandør. Alle aftaler om dataleverancer indgås mellem den endelige, definitive kunde og Bibliotekscentralen. Bibliotekscentralen skal levere data til en kunde uanset hvilken edb-leverandør, kunden har valgt. Samtidig skal Bibliotekscentralens dataprispolitik være ensartet over for bibliotekerne uafhængigt af de valgte edb-produkter.

Dataleverancer omfatter leveringer af nye ajourførte eller rettede katalogiseringer fra BASIS. Dataleverancer kan foregå teknisk set direkte fra "BASIS", d.v.s. online eller via download, eller det kan foregå i ugentlige leverancer på f.eks. disketter.

Biblioteksdata-aftalen er ved at blive suppleret med produkt-aftaler for hvert enkelt Biblioteksdata-produkt. Samarbejdet mellem Kommunedata og Bibliotekscentralen er styrket væsentligt med indgåelsen af den nye aftale.

Artikelbasen

I december 1987 blev "Dansk artikelindeks" online tilgængelig som bibliografisk database med Bibliotekscentralen som databasevært, idet en testudgave af "Artikelbasen" blev åbnet for ca. 30 biblioteker omfattende folkebiblioteker, forskningsbiblioteker, biblioteker i private virksomheder og i uddannelsesinstitutioner. Fra sommeren 1988 vil testudgaven blive tilbudt alle biblioteker som en overgangsordning indtil den endelige version forventes tilbudt fra 1989.

Bibliotekscentralen yder rådgivning overfor især biblioteker i private virksomheder og i mellemuddannelsesinstitutioner om opbygning af biblioteker og databaser, om anvendelse af mikrodatamater i forbindelse med biblioteksfunktioner, og om dataleverancer. Endvidere indgår et antal administrative programmer også i konsulenttjenestens tilbud til bibliotekerne.

Nationalbibliografien

Fra 1. januar 1986 gik finansieringen af nationalbibliografien over til staten. Det betyder, at staten dækker Bibliotekscentralens udgifter til registrering og lagring af nationalbibliografiske data. Publicering og distribution står Bibliotekscentralen selv for finansieringen af. Den fulde statsfinansiering fik en umiddelbar positiv virkning for Bibliotekscentralens kunder, idet produkter, hvori der indgår nationalbibliografiske data, faldt i pris med op til 50%.

Kontrakten mellem staten og Bibliotekscentralen om nationalbibliografien har fortsat været under forhandling i 1987. Statens dækning af Bibliotekscentralens udgifter til registrering og lagring af nationalbibliografiske data synes på nuværende tidspunkt utilstrækkelig på grund af løn- og prisudviklingen, samt en øget registreringsmængde. Bibliotekscentralen søger både gennem drøftelser med Rigsbibliotekskæmbedet og Bibliotekstilsynet og gennem intern rationalisering at finde en løsning.

Kultur og Kommunikationsministeriet har det overordnede ansvar for nationalbibliografiens styring og indhold. Nationalbibliografisk Råd, som er under nedsættelse i ministeriets regi, skal fremover påse, at registrering og publicering finder sted efter de aftalte retningslinier.

Koncernstrukturen

Fra 1. januar 1987 er Bibliotekscentralen opdelt i 2 virksomheder: Den selvejende institution Bibliotekscentralen, som varetager registrering m.v. til nationalbibliografien, og Bibliotekscentralen as, som varetager alle Bibliotekscentralens øvrige aktiviteter. Den selvejende institution ejer alle aktier i Bibliotekscentralen as, og aktierne er uomsættelige, d.v.s. de kan ikke sælges eller overdrages til andre.

Dermed sikres, at overskuddet forbliver i virksomheden til investering i nye opgaver og forbedring af eksisterende serviceydelser.

Den overordnede ledelse varetages i Den selvejende institution Bibliotekscentralen af et politisk valgt repræsentantskab på 19 personer og en ligeledes politisk valgt bestyrelse på 8 personer. Bestyrelsen er endvidere bestyrelse for Bibliotekscentralen as. Det er repræsentanter for Danmarks Biblioteksforening, der udgør flertallet i repræsentantskab og bestyrelse, både i den selvejende institution og aktieselskabet. For at koordinere udviklingen i virksomheden med udviklingen i det samlede biblioteksvæsen har bestyrelsen et tæt samarbejde med Bibliotekstilsynet, Rigsbibliotekarembedet, Det Kongelige Bibliotek og Undervisningsministeriet, som alle har observatørstatus i repræsentantskab og bestyrelse.

Den biblioteksfaglige udvikling

I forbindelse med den ændring i bestyrelsens sammensætning, som blev gennemført i 1986, er der etableret en ny faglig udvalgsstruktur, der sikrer brugernes indflydelse på Bibliotekscentralens faglige virksomhed. Den nye faglige udvalgsstruktur, som bl.a. betød oprettelse af følgende nye udvalg: et edb-udvalg, et udvalg for forskningsbiblioteker samt et udvalg for biblioteker i mellemuddannelsernes institutioner og i private virksomheder er etableret i 1987. De allerede eksisterende udvalg Pædagogisk Udvalg og Det Rådgivende Børnebiblioteksudvalg fortsætter som hidtil.

Formændene i de faglige udvalg udgør Det Biblioteksfaglige Koordinationsudvalg, som sikrer koordineringen af udvalgenes arbejde samt kontakten til bestyrelsen.